

Szabadság és szerelem

Textus: Galata 5:1-6

Lekció: Galata 4,19-30

Engedjétek meg, hogy egy kérdéssel kezdjem. Van-e az itt ülők között valaki, aki saját üdvössége érdekében körül akarna metélkedni? Van-e olyan, aki esetleg ezt már korábban megtette? Senki? Senki, aki a Krisztus helyett a körülmetélkedést választaná? Akkor engedjétek meg egy második kérdést is: Van-e az itt ülők között valaki, aki úgy gondolja, hogy az ember a „törvény” cselekvése által – bármi legyen is az – lesz igazzá Isten előtt? Van-e olyan, akinek ha felkínálják, hogy válasszon, hogy hit által akar-e igazzá lenni Isten előtt vagy a törvény cselekvése által, ő inkább ez utóbbit választja? Senki? Pál apostolnak ide kellett volna jönnie, hogy jó példát mutasson a jó öreg keltáknak (Galatáknak)! De akkor van-e ennek a mára kijelölt bibliai idézetnek valami relevanciája? Egyáltalán el tudjátok képzelni azt, hogy valaha volt olyan épeszű ember, aki ezekre a kérdésekre igennel válaszolt volna? Aki a krisztusi szabadság helyett a körülmetélkedést választotta volna, s a hit helyett inkább a törvény pontos betartására szavazott volna? Mi lehetett azokat a középkori buzgó istenkeresőket, akik az askézisnek és vezeklésnek a fentínél sokkal extrémebb formáit is bevállalták, csak hogy valamilyen módon eljussanak az üdvösségre?

Tény az, hogy 1500 évvel Pál után, és 500 évvel ezelőtt Luther Márton számára ez lett az a levél, amelyről azt mondta: „az én saját levelem, amelybe vetettem minden bizodalomam, az én Bora Katalinom”. Azt nem tudjuk, hogy mit szolt ehhez Bora Katalin. Azt viszont igen, hogy amikor rábukkant erre az írásra, Luther nagy kérdése az volt, hogy „hogyan találok egy kegyelmes Istent”. A választ Pál apostol teológiájában, ennek legrégebbi megfogalmazásában, a Galata levélben találta meg.

Pál és Luther korában a végítélet képe át- meg átszötte a hétköznapi diskurzust. Az ősi nemzeti vallások sok elemét átörökítő népi kegyesség, de a könyörtelen társadalmi és politikai helyzet, a szegénység, a

vég nélküli háborúk csak fokozták az ítéletére váró emberiség képzetét, amire ráerősített az egykori média, (az egyházi) festészet, költészet és irodalom. Lehet, hogy hihetetlennek tűnik, de az emberek képesek voltak bármit bevállalni, még fizetni is azért, hogy a végítéletkor majd kedvező döntés szülessék számukra (lásd bűnbocsátó cédulák).

Ma itt más világot élünk. Az ítéletre hívó Isten képét modernizálódó társadalmunkban megszelídítette a közhangulat. Technikailag elértük azt a szintet, hogy ha kell a befűtött pokolba is légkondit szerelünk. S így már egészen elviselhető. A középkori kardcsörgés és harci zaj elült, s ebben a csendben imitt-amott legfeljebb a lelkiismeret zakatol, ha még van, hogy valami még sincs rendben. Azért ennyire egyszerű, ennyire olcsó, ennyire triviális nem lehet az istenhit. S akkor jöhet valami kényszeres cselekvés, valami mai „törvény”, amellyel ezt a felriadó lelkiismeretet megpróbáljuk ismét álomba ringatni. Ha ma már nem kísért minket a körülmetélkedés kényszere, mint az egykori keltákat, az nem biztos, hogy azért van, mert mi tényleg hisszük, hogy az üdvösség kegyelemből van a Krisztus által. Elképzelhető, sőt valószínű, sőt szinte biztos, hogy inkább azért van, mert nem érzékeljük a szavak súlyát, a tények súlyát, Isten súlyát. Mert súlyos szavak ezek, terhelt szavak, félreértett szavak.

Szabadságra szabadított meg Krisztus... Szabadság. Kell-e más egy mai fiatal számára? Igen, a szerelem. „E kettő kell nekem”, írta nem a reformáció, de a hasonlóképpen mozgalmas reformkor nagy költője, Petőfi Sándor egyik újévi kívánságáról (1847. január 1). Eljutunk a szerelemig is, mert a felolvasott bibliai idézet éppen ezzel végződik (6. v.). Pál is szabadságról és szerelemről beszél.

Mi is ez a szabadság? A francia forradalom után élő ember számára kulcsfogalom. Szabadság, egyenlőség, testvériség. Ebből az első, a szabadság olyannyira politikai eszménnyé vált, hogy azóta számtalan politikai párt nevében is jelen van, s az egyik ideológiai címkének, a liberalizmusnak is az ősterminusa. (Az egyenlőséget egy másik politikai

ideológia sajátította ki, a kommunizmus. A testvériség eddig még senkinek nem jött be, az egyháznak még van egy esélye.)

Szabadság. Terhelt kifejezés. Meglehetősen közeli tapasztalat alapján tájékozódva kb. így értelmezzük: a kötöttségektől mentes élet, azt teszem, amit akarok, azt gondolom, amit akarok, azt mondom, amit akarok. Az egón túl nincsenek korlátok, önmagad lehetsz, megélheted mindazt, amit érzel, ami benned van. Fiatalként, meg teológusként is. Szabadságra hívatatok el, maradjatok szabadok! Ki ne akarna egy ilyen eszméket hirdető Pál apostol tanítványa lenni? Van még olyan ember, akit erre biztatni kellene?

Hát nem éppen ezt mondja Pál apostol. Szabadságra szabadított meg Krisztus... Úgy gondolom, hogy közelebb járunk az igazsághoz akkor, ha itt inkább *megszabadítottságról* beszélünk. A Word szövegszerkesztő rögtön alá is húzza ezt a kifejezést pirossal, mert az ő szótárában ez a szó ismeretlen. Pedig valójában erről beszél az apostol. Itt nem az elvont szabadságról van szó, hanem arról az állapotról, amikor valaki, aki korábban rabságban volt, szabaddá lett valaki másnak köszönhetően. Azt az állapotot, amely nemcsak úgy van, elvont főnévként, hanem egy derivátum, egy igéből származtatott névszó, az az állapot, amit a szabadítás *tette* előz meg. Vagyis ez nemcsak rólam szól, az egóról, hanem rólam és még, vagy mindenenek előtt valaki másról. Szabadság - megszabadítottság. Micsoda különbség!

Pál apostol korában a szabad és a szolga két külön társadalmi *státusz* volt. Két külön világ. A szabad emberre és a szolgára különböző törvények vonatkoztak, másfajta jogok illették, teljesen eltérő lehetőségeik voltak, amelyek egészen egzisztenciális módon érintették az illető személyeket. Másképpen kellett a törvény előtt elszámolni annak, aki szabad emberként vétkezett, mint annak, aki szolgaként. De más volt a büntetés is, ha azt egy szabad embert, illetve egy szolgát ért sérelem.

A szabadság bizonyos mértékig kódolva volt: szabad szülők gyermekeként született ember maga is szabad lett. Ha viszont a sors nem volt

ily kegyes hozzá, s szolgák gyermekeként jött világra vagy valamilyen oknál fogva szolgásra kényszerült, csak úgy kerülhetett ki ebből az állapotból, ha ő maga vagy valaki más megfizette helyette a váltságdíjat. És itt komoly összegekről van szó. Nos, ez az a megszabadítottság, amelyről itt Pál beszél. A megváltott szabadság.

Te nem szabad ember vagy, hanem megváltott szabad ember. Vajon kell-e féltetni az etikát, az élet megszentelését attól, akit egyszer elbűvölt ez a teológia, a megváltott szabadság teológiája?

Mi a lélek által hitből várjuk az igazság reménységét... Mindegyik szónál el lehetne időzni, de maradjunk csak a reformáció varázsszavánál, a hitnél. Hitből várjuk a megigazolást. Ez így magyarul a reformáció egyik, talán legfontosabb tőmondata, amely akkor is, és azóta is sokaknál kiverte a biztosítékot. Valóban csak ennyi? Hiszed, hogy Isten majd egy végső nagy beszélgetésben kimondja fölötted a felmentő szót? Pálnak és Jakabnak nagyon komoly, éjszakába menő beszélgetésük volt erről a kérdésről, és meg tudtak egyezni, mert noha görögül írtak, mégis ugyanazon a közös héber kultúrán nőttek fel, amelynek alapján hirdették az evangéliumot.

Ha ma azt mondom, hogy „hit”, akkor az inkább valamiféle bizonytalanságot rejt. Azt hiszem, hogy... Ami azért megdöbbenő, mert a Biblia ősi kultúrnyelvén, a héberben a „hinni” ige abból származik, hogy „megbízható, stabil”. Ha valaki hisz, az azt jelenti (szó szerint fordítva a hifil igetörzset), hogy megbízhatónak tartja azt, akiben hisz. Sőt. A héber nyelvben a „hit” ebben a névszói formában nem is létezik. Csak olyan szó van, hogy „bizalom” vagy „hűség”. Ezért tudott Pál és Jakab kiegyezni az Ábrahám személyében.

Miben példa Ábrahám? Abban, hogy hitte, hogy van Isten? Mi az, hogy! Akár többet is. Nem ezért. Abban a világban aligha beszélünk a mai értelemben vett istentagadásról. Ki az Ábrahám fia? A körülmetéltek vagy a körülmetéletlenek? A zsidók vagy a pogányok? Pál azt

mondja: az aki *megbízik* Isten ígéretében, mint Ábrahám. Mert a hit bizalmat jelent. Jakab hozzáteszi: és ennek nyomán el is indul az ígéret mentén, mint Ábrahám. *Hűségesen*, az Isten nyomában arra a helyre, amelyet majd egyszer megmutat neki. Mert a hit, hűséget jelent.

Szabadságra szabadított meg Krisztus... Csodálatos üzenet rejlik e szavak mögött. Mert ez azt jelenti, hogy Krisztus váltságműve nem csupán az élet utáni időszakra néz. Krisztus váltsága nemcsak azért jó, mert örök életem van az élet után a mennyben. Mondjuk inkább így: Krisztus váltságműve a mennyet lehozta a földre, vagyis már itt, már most van valami különös abban, hogy az Isten megváltott, megszabadított gyermeke vagy.

A szabadnak született ember nem tudja mit jelent szolgának lenni, kiszolgáltatva lenni, nélkülözni, beszűkített korlátok között élni. Az egyiptomi szolgaság állapota az az őselmény, amely Izraelnek, Isten választott népének az etikáját, a magatartásformáját is alapjaiban reformálja. Deut 15,12-15 ezt írja:

Ha eladja magát neked valamelyik atyádfia, egy héber férfi vagy nő, hat évig szolgáljon téged, de a hetedik évben bocsásd szabadon! Amikor szabadon bocsátod, ne üres kézzel küldd el, hanem lásd el bőven a nyájadból, a szérűdről és borsajtódból; adj neki abból, amivel megáldott téged Istened, az ÚR! Emlékezz arra, hogy rabszolga voltál Egyiptomban, de kiváltott téged Istened, az ÚR. Ezért parancsolom ezt ma neked.

Vagy Deut 16,10-12:

Akkor tartsd meg a hetek ünnepét Istenednek, az ÚRnak, és adj önkéntes áldozatot aszerint, ahogyan megáld Istened, az ÚR. Örvendezz Istenednek, az ÚRnak színe előtt fiaddal és leányoddal, szolgáloddal és szolgálóddal meg a lévítával együtt, aki a lakóhelyeden él, és a jövevényel, az árvával és özvegyel együtt, akik veled vannak azon a

helyen, amelyet kiválaszt Istened, az ÚR, hogy ott lakjék az ő neve. És emlékezz arra, hogy szolga voltál Egyiptomban, azért tartsd meg, és teljesítsd ezeket a rendelkezéseket! Az örvendezésedben is legyen ott a megszabadítás tudata.

Szabadnak lenni nem ugyanaz, mint megszabadítottnak lenni. A megváltott szabad embernek nemcsak a státusza változik, hanem megváltozik a világszemlélete és a viszonyrendszere is. Másként tekint azokra, akikkel egykor hasonló sorban volt és másként tekint arra, aki őt ebből a sorból kiemelte. *Ha szabad vagy, tehetsz azt, amit akarsz, ha megszabadított vagy nem akarsz akármit tenni.* Olvasd csak így újra Jézus tanítását a Hegyi Beszédben! „Ha valaki téged egy mérföldre kényszerít, menj el vele kettőre...” A szabad ember azt kérdi: mi az, hogy kényszerít? Mi az, hogy kettőre? A Krisztus által megszabadított ember azt mondja: Jézus, éretted akár három mérföldre is. Mert tudod, ő nem az a Jézus, aki parancsokat osztogat. Ő az a Jézus, aki élete árán vásárolta meg a te szabadságodat.

Szabadságra szabadított meg minket a Krisztus... A *szeretet* által munkálkodó hitre. „Szabadság, szerelem, / e kettő kell nekem. / Szerelmemért fölálldozom / Az életet, / Szabadságért fölálldozom / Szerelmemet.” – írta Petőfi ismert versében. Ismeritek azt az áldatlan állapotot, amikor abba halsz bele, hogy két csodálatos érték közül melyiket engeddd el. S most képzeld el azt, hogy a kettő között nem kell választani, mert mindkettő a tied. Van egy olyan világ, ahol egyiket sem kell feláldozni a másikért, ahol a kettő együtt működik, ahol a szabadsággal kezdődik és a szerelemmel ér véget. Ez a református ember világa. Ez az én világom. És büszke vagyok rá.